กระบวนการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้โคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

LEARNING ORGANIZATION DEVELOPMENT PROCESS KHOK NONG NA MODEL, CHATTURAT DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

[1]อัญชลี ชัยศรี, [2]สำเริง ไกยวงค์ และ [3]สุนทร ปัญญะพงษ์

[1]Anchalee Chaisri, [2]Samroeng Kaiyawong and [3]Soonthorn Panyapong

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand

[1]anchaleechaisri@gmail.com

Received : December 26, 2023; **Revised** : March 28, 2024; **Accepted** :April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้โคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ บุคคลสำคัญในการในการให้ข้อมูล จำนวน 11 คน ได้แก่ เจ้าของแปลงหรือผู้รับผิดชอบจุดขยายผลครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” สมาชิกกลุ่ม นักวิชาการและพัฒนากรที่รับผิดชอบงานโคกหนองนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดระบบข้อมูลแยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการอธิบาย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ควบคู่กับบริบทในพื้นที่ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการพัฒนาโคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) การสร้างกลไกในการขับเคลื่อน 2) การพัฒนาคน 3) ทำแบบคนจน 4) การสร้างองค์ความรู้ และ5) การสร้างเครือข่ายและขยายผล

คำสำคัญ : องค์กรแห่งการเรียนเรียนรู้; โคกหนองนาโมเดล; กระบวนการพัฒนา

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

[3] รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the development process of Khok Nong Na Model, Chatturat District, Chaiyaphum Province; 2) to study the implementation of a learning organization. Khok Nong Na Model, Chatturat District, Chaiyaphum Province This research is a qualitative research. Key informants: 11 people, namely, plot owners or those responsible for the extension of the prototype household for improving the quality of life according to the new theory applied to the "Kok Nong Na Model" ,Group members, scholars and developers responsible for Khok Nong Na work The research tool was an in-depth interview. and small group meetings Data analysis by organizing data by classification according to objectives. Categorize all types of data and analyze relationships by using theoretical concepts as a framework to explain. The data were then analyzed along with the context in the area. The results of the research showed that the development process of Khok Nong Na Model, Chatturat District, Chaiyaphum Province consisted of 1) creation of mechanisms for driving, 2) human development, 3) working for the poor, 4) building knowledge, and 5) building networks and expanding result.

Keywords : learning organization; Khok Nong Na model; development process

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในวงกว้าง จากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประมาณการณ์ว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อแรงงาน จำนวน 4.7 ล้านคน โดยจะมีแรงงานจำนวน 1.1 ล้านคน มีความเสี่ยงที่จะตกงาน และอีก 3.6 ล้านคนมีความเสี่ยงที่รายได้จะลดลงอย่างมาก (Thailand Development Research Institute, 2021) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) เพื่อให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการ พัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) กำหนดให้การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ เป็น 1 ใน 11 ด้าน ที่มุ่งแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับปากท้องของประชาชนในระดับล่างที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศโดยมีแผนงานที่สำคัญ คือ แผนงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง และดำเนินการภายใต้ “โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ“รายได้”ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วย

การสร้างอาชีพผ่านกระบวนการ “สร้างสัมมาชีพชุมชน” ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนอาชีพที่เขาต้องการอยากทำประกอบกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง โดยประยุกต์กับแนวคิดการพัฒนาพื้นที่และการออกแบบเชิงภูมิสังคมไทยเพื่อการพึ่งตนเองและรองรับภัยพิบัติในรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับหมู่บ้านในภูมิสังคมต่างๆ ผ่านการทำงานในรูปแบบการจ้างงานและการร่วมกันลงแรงด้วยการสนับสนุนวัสดุพื้นฐานและงบประมาณและบูรณาการการทำงานจากภาคีภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ (Community Development Department,2020, pp.1-2)

โคกหนองนาโมเดล เป็นการจัดการพื้นที่ในรูปแบบต่างๆตามภูมิสังคมศาสตร์ ประยุกต์จากพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เป็นการผสมผสานเกษตรทฤษฎีใหม่เข้ากับภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นการให้ธรรมชาติจัดการตัวเอง โดยมีมนุษย์เป็นส่วนส่งเสริมให้สำเร็จเร็วขึ้น เน้นการพึ่งพาตนเอง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) วัตถุประสงค์หลักการทำโคกหนองนา เพื่อส่งเสริมฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน ผ่านการสร้างงานสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่เกษตรสร้างโอกาส สร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร โดยเฉพาะในด้านการท าเกษตรกรรมเป็นปรัชญาที่ปฏิบัติควบคู่ไปกับหลักเกษตรผสมผสาน การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีผลดีในการส่งผลให้สามารถบรรเทาปัญหารายได้ไม่เพียงพอจากความผันผวนของราคาผลผลิต (กองนโยบายเทคโนโลยีฯ เกษตรกรรมยั่งยืน, 2560)

อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการขับเคลื่อนโครงการ “โคก หนอง นา โมเดล” มีการรวมกลุ่มเกษตรกรจัดตั้งกลุ่มขึ้นในชุมชน โดยประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในอำเภอจัตุรัส ผ่านกิจกรรมฝึกอบรมเพิ่มทักษะระยะสั้นการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิผล ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้มีการศึกษากระบวนการและการดำเนินการองค์กรแห่งการเรียนรู้ โคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมินำไปสู่การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาและการดำเนินการองค์การแห่งการเรียนรู้ โคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มโคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) เพื่อกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 11 คน ได้แก่ เจ้าของแปลงหรือผู้รับผิดชอบจุดขยายผลครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” 1 คน ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม 7 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย 2 คน และพัฒนากรที่รับผิดชอบงานโคกหนองนา 1 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษากระบวนการและการดำเนินการองค์การแห่งการเรียนรู้ โคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาพื้นที่และการดำเนินการองค์การแห่งการเรียนรู้โคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาพื้นที่และการดำเนินการองค์การแห่งการเรียนรู้โคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (ต่างคน ต่างเวลา ต่างสถานที่) จนกกว่าข้อมูลอิ่มตัว โดยกระทำระหว่างเก็บข้อมูลคือ ถามซ้ำ ถามทวน และถามคำถามเดียวสำหรับแต่ละคน ทำไปตรวจสอบ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำมาเรียบเรียงเขียนเชิงพรรณนา และข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในระยะต่อไป

ผลการวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาโคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 1) การสร้างกลไกในการขับเคลื่อน 2) การพัฒนาคน 3) ทำแบบคนจน 4) การสร้างองค์ความรู้ และ5) การสร้างเครือข่ายและขยายผล

ขั้นที่ 1 การสร้างกลไกในการขับเคลื่อน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้ระดับพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ในระดับครัวเรือน/หมู่บ้าน ดำเนินการอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 แปลง เพื่อให้คนในชุมชนได้มาเรียนรู้ได้ทุกวัน โดยในการดำเนินงานในพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล อำเภอจัตุรัส แบ่งการปกครองเป็น 9 ตำบล 119 หมู่บ้าน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 11 แห่ง แบ่งเป็น เทศบาลตำบล 3 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 8 แห่ง จำนวน 20,025 ครัวเรือน ประชากร 55,422 คน แบ่งเป็น ชาย 26,459 คน และหญิง 28,963 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยทำนา 40% ไร่มันสำปะหลัง 40% สวนพริกและข้าวโพด 20% ของพื้นที่ สำหรับการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่โคก หนอง นา โมเดล พื้นที่อำเภอจัตุรัส มีการดำเนินการทั้งหมด 25 แปลง เพื่อเป็นการสร้างกลไกในการขับเคลื่อนในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 การพัฒนาคน

การพัฒนาคน เป็นยุทธศาสตร์หลักในการขับเคลื่อนหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นาโมเดล ซึ่งต้องมีการบ่มเพาะจิตวิญญาณ และองค์ความรู้โดยมีศูนย์เรียนรู้เป็นกลไกสำคัญ

1.) อบรมหลักสูตรสำคัญ

หลักสูตรกสิกรรมธรรมชาติ สู่เศรษฐกิจพอเพียง ใช้เวลา 5 วัน 4 คืน เพื่อเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่ วิธีปฏิบัติ เทคนิค นวัตกรรม และบริหารแผนคนจน เพื่อปรับกระบวนทัศน์สู่การพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักขั้นพื้นฐานของการทำโคก หนอง นา ได้แก่

1.1 การทำกสิกรรมแบบพึ่งตัวเองในสมาชิกกสิกรรมธรรมชาติ

1.2 ปลูกรักกสิกรรมธรรมชาติ

1.3 เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ

1.4 เรารักเกษตร

1.5 อบรมความรู้เรื่อง พืชสมุนไพร

1.6 ชุมชนเป็นสุขด้วยกสิกรรมธรรมชาติ

1.7 มาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรการรับรองมาตรฐาน GAP สินค้าเกษตรและการนำไปสู่เกษตรอินทรีย์

1.8 การสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

1.9 อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1.10 คืนชีวิตให้แผ่นดิน

2.) อบรมการออกแบบพื้นที่ และจัดการพื้นที่ตามหลักสูตรภูมิสังคม เพื่อนำข้อมูลทางภูมิศาสตร์(ดิน น้ำ ลม ไฟ) มาคำนวณ ในการออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ให้เหมาะสมกับความพอเพียงของแต่ละบุคคล

การสร้างครูพาทำ : เพิ่มศักยภาพให้แกนนำศูนย์เรียนรู้ฯใช้เวทีประชาคมคัดคนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและยินยอมให้ใช้ผืนที่ดิน มาดำเนินกิจกรรม แหล่งเรียนรู้วิถีพอเพียงให้คนในชุมชนได้ฝึกปฏิบัติ โดยคัดจากคนหัวไวใจสู้ 6 ประเภท จำแนกตามการยอมรับนวัตกรรม : หัวไวใจสู้ เบิ่งดูทีท่า สองตาลังเล หันเหหัวดื้อ งอมือจับเจ่า ไม่เอาไหนเลย) หรือเป็นผู้นำปราชญ์ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 3 ทำแบบคนจน

เมื่อผ่านการอบรมต้องทำทันที ทำแบบคนจน ลงทุนไม่มาก ไม่ติดตำราและทำอย่างสามัคคีโดยมีกระบวนทัศน์คิดพึ่งตนเอง เริ่มต้นขุดด้วยจอบ ขุดร่วมกับเพื่อนที่มีศรัทธาในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเราด้วยเชื่อว่า “ความขาดแคลนไม่ใช่ปัญหา ถ้ามีปัญญาและความอดทน”

กิจกรรมเอามื้อสามัคคี เป็นกิจกรรมที่ทรงพลังในการสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ แม้จะเป็นกิจกรรมเล็ก ๆ ของกลุ่มคนแต่เป็นการสื่อให้ถึงการพึ่งตนเองและการลงมือปฏิบัติตามรอยพ่อโดยมีความสามัคคีเป็นหัวใจในการต่อสู้ในยามวิกฤต มีกระบวนการเรียนรู้การแปลงเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่สู่ “โคก หนองนา โมเดล” ในลักษณะ เล็ก แคบ ชัด ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มชุมชนและเครือข่าย โดยมีองค์ประกอบการเตรียมกิจกรรม คือ

1) ขับเคลื่อนครูพาทำ

2) การวางแผน จัดกิจกรรม เรียบง่ายเหมาะสมตามกำลัง

3.) การแบ่งงาน ขึ้นอยู่กับปริมาณงานและจำนวนคนเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การสร้างองค์ความรู้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของกลุ่มด้วยการปฏิบัติ ผ่านกิจกรรม โคก หนอง นา โมเดลเป็นการพัฒนาคน ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้คนปรับพฤติกรรม สู่ความพอเพียงได้ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการเรียนรู้ในลักษณะชุมชนนักปฏิบัติ ทุกขั้นตอนของกิจกรรม โคก หนอง นา โมเดล จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีกิจกรรมบันทึก เก็บข้อมูลองค์ความรู้ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย ผลผลิต รายได้ ปัญหา/อุปสรรค วิธีแก้ไข เทคนิค/วิธีการ เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงพื้นที่เพื่อใช้ในการขยายผลสู่ชุมชนของตน และชุมชนที่มีลักษณะเหมือนกัน

ขั้นที่ 5 การสร้างเครือข่ายและขยายผล

กระบวนการสร้างเครือข่ายเป็นกระบวนการทำงานพัฒนาชุมชนในรูปแบบขบวนการ (Movement) มีการสร้างเครือข่ายและขยายผล โดยการอบรมแกนนำขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผู้นำพัฒนา (Change Leader) ที่อยู่ในชุมชน และนำการพัฒนาให้สอดคล้อง กับบริบทชุมชน และนำไปสู่สิ่งที่ชุมชนต้องการ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้แทนครัวเรือนพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ “โคก หนอง นา” ปี 2566 ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 36 คน ในพื้นที่ทั้งหมด 10 อำเภอ กำหนดหลักสูตรเพิ่มทักษะระยะสั้น การพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ “โคก หนอง นา” ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน กำหนดดำเนินโครงการระหว่างวันที่ 6 – 10 ธันวาคม 2565 โดยหลักสูตรประกอบด้วย

1. ความเป็นมา วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินพื้นที่โคกหนองนาโมเดล
2. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่
3. ทฤษฎีบันได 9 ขั้น สู่ความพอเพียง
4. หลักกสิกรรมธรรมชาติ
5. ฐานการเรียนรู้ 9+1 ฐาน สู่เศรษฐกิจพอเพียง
6. กิจกรรมเอามื้อสามัคคี

7. หลักการออกแบบและการออกแบบ โคก หนอง นา เบื้องต้น
8. การบริหารโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผล

กระบวนการพัฒนาโคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 1) การสร้างกลไกในการขับเคลื่อน 2) การพัฒนาคน 3) ทำแบบคนจน 4) การสร้างองค์ความรู้ และ5) การสร้างเครือข่ายและขยายผล สอดคล้องกับงานวิจัยของบุณฑริกา จันทร์งาม (2552) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยสรุปว่ากระบวนการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากความตั้งใจมุ่งมั่นในการพึ่งพาตนเอง เพื่อที่จะให้ครอบครัวมีความพออยู่ พอกิน จากการสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือตนเองและพัฒนาด้วยตนเองและกระบวนการพัฒนาจะเน้นความต้องการของเกษตรกรและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในทุกขั้นตอนการพัฒนา

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของกลุ่มด้วยการปฏิบัติ ผ่านกิจกรรม โคก หนอง นา โมเดลเป็นการพัฒนาคน ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้คนปรับพฤติกรรม สู่ความพอเพียงได้ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการเรียนรู้ในลักษณะชุมชนนักปฏิบัติ ทุกขั้นตอนของกิจกรรม โคก หนอง นา โมเดล จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีกิจกรรมบันทึก เก็บข้อมูลองค์ความรู้ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย ผลผลิต รายได้ ปัญหา/อุปสรรค วิธีแก้ไข เทคนิค/วิธีการ เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงพื้นที่เพื่อใช้ในการขยายผลสู่ชุมชนของตน และชุมชนที่มีลักษณะเหมือนกัน สอดคล้องกับ McGill and Beaty (1995) ได้กล่าวถึง“การเรียนรู้จากการปฏิบัติ” ว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องทั้งการเรียนรู้และสะท้อนความคิด ที่ดำเนินการโดยผู้ร่วมกระบวนการ เพื่อที่จะทำให้กระบวนการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ การเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าเป็นกระบวนการที่นำคนที่มีทักษะและประสบกา รณ์ระดับต่างกันมารวมกลุ่มกัน วิเคราะห์ปัญหาในการทำงาน แล้ววางแผนในการแก้ปัญหา จากนั้นจะมีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ ซึ่งระหว่างการดำเนินการแก้ปัญหา กลุ่มผู้เรียนจะมีการพบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า กระบวนการพัฒนาโคกหนองนาโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 1) การสร้างกลไกในการขับเคลื่อน 2) การพัฒนาคน 3) ทำแบบคนจน 4) การสร้างองค์ความรู้ และ5) การสร้างเครือข่ายและขยายผล นอกจากนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของกลุ่มด้วยการปฏิบัติผ่านกิจกรรม โคก หนอง นา โมเดลเป็นการพัฒนาคน ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้คนปรับพฤติกรรม สู่ความพอเพียงได้ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการเรียนรู้ในลักษณะชุมชนนักปฏิบัติ ทุกขั้นตอนของกิจกรรมโคก หนอง นา โมเดล จะมีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีกิจกรรมบันทึก เก็บข้อมูลองค์ความรู้ ต้นทุนค่าใช้จ่าย ผลผลิต รายได้ปัญหา/อุปสรรค วิธีแก้ไข เทคนิค/วิธีการ เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงพื้นที่ เพื่อใช้ในการขยายผลสู่ชุมชนของตน และชุมชนที่มีลักษณะเหมือนกัน

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่สู่ โคก หนอง นา โมเดล แห่งน้ำใจและความหวังกรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สำนักพิมพ์ต้นฉบับ

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน. (2560). โคกหนองนาโมเดล. เข้าถึงได้จาก https://www.opsmoac.go.th/km-km_article-files-401591791792

บุณฑริกา จันทร์งาม. (2552). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนบ้านสระ อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ

Community Development Department. (2020). Guidelines for Operation of the Community Model for Quality of Life Improvement according to New Theory Applied to “Khok Nong Na Model” Project. [In Thai]. Retrieved July 1, 2021 from https://district.cdd.go.th/banfang/wp-content /uploads/sites/

McGill, I., & Beaty, L. (1995). Action Learning. (2nd ed.). London: Kogan Page.

Thailand Development Research Institute. (2021). The social impact of the COVID-19 outbreak New ripples and measures that should be taken. [In Thai]. Retrieved July 11, 2021 from https://tdri.or.th/2021/01/impact-of-new-covid-19-wave/